

Språklig tillgänglighet på högstadiet

- ett förebyggande och främjande projekt

Linnéa Cooke

Specialistlogoped: Språkstörning och språklig sårbarhet i skolkontext

Tal- och språkteamet, Centrala barn- och elevhälsan

Tfn: 010-234 55 06

linnea.cooke@mjolby.se

Bakgrund

Språklig sårbarhet är ett samlingsnamn för när en elevs språkliga förmåga inte matchar omgivningens, i detta fall skolans, förväntningar.

Elever i språklig sårbarhet har av olika anledning svårt att tillägna sig det språk som används i skolan och som det i läroplanen ställs krav på att eleverna ska kunna hantera.

Många pedagoger har begränsade kunskaper om vad språkliga svårigheter är och innebär för inläringen.

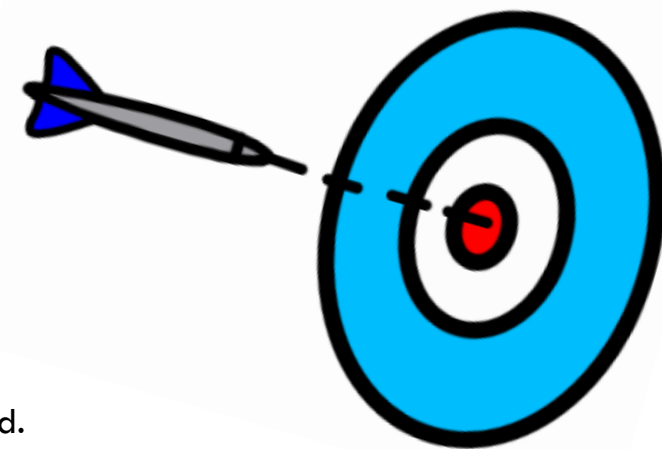
Att så många elever befinner sig i språklig sårbarhet kan vara en av faktorerna bakom låg måluppfyllelse.

Flera studier har visat att vidareutbildning av pedagoger i kombination med något mer som t.ex. coaching och direkt återkoppling på klassrumsarbete har gett en positiv utveckling för elever med språkliga svårigheter.

Projektets mål:

- **Ökad kunskap hos pedagogerna om språklig sårbarhet och hur det påverkar möjligheten att tillägna sig och redovisa kunskaper.**
- **Ökad språklig tillgänglighet i undervisning och lärmiljöer.**
- Bidra till ökat samarbete mellan elevhälsan och arbetslagen.
- Bidra till ökat fokus på ledning och stimulans och mindre fokus på extra anpassningar och särskilt stöd.
- Bidra till ökat salutogent perspektiv.
- Bidra till ökad måluppfyllelse.
- Bidra till ökad inkludering, delaktighet och inflytande för eleverna.

Vilka deltog i projektet?

Deltagande i projektet erbjöds till kommunens alla fyra högstadieskolor. Tre av skolorna hade möjlighet att delta.

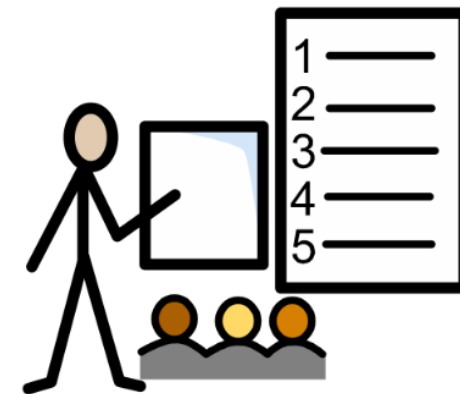

Hur gick projektet till?

Deltagande pedagoger tog del av en inledande föreläsning om språklig sårbarhet och språklig tillgänglighet i undervisning och lärmiljöer.

Därefter fick lärarna handledning ca en gång per månad.

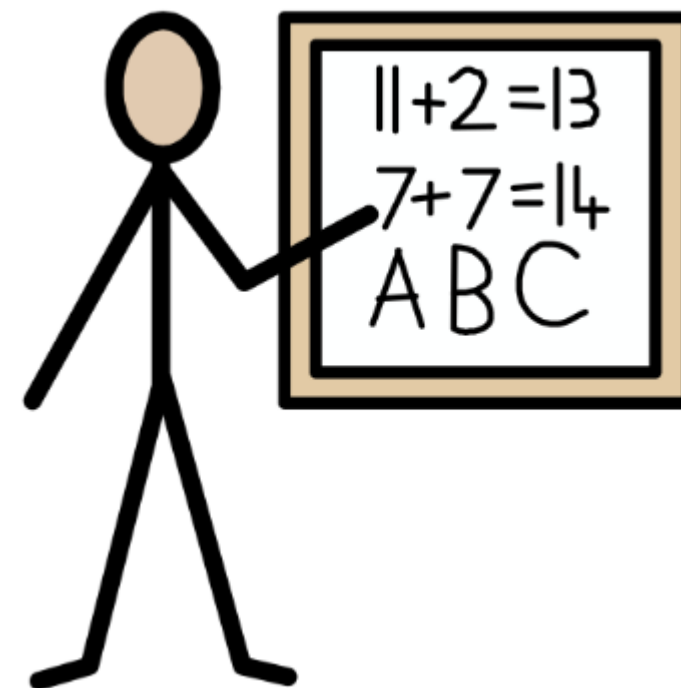
Projektet löpte över ett helt läsår.

Innehåll

På handledningsträffarna fördes diskussioner kring vad språklig tillgänglighet är och hur det kan uppnås, svårigheter och möjligheter med mera.

Lärarna fick uppgifter att utföra i sin undervisning mellan handledningstillfällena med syfte att öka den språkliga tillgängligheten i undervisningen. Uppgifterna valdes i samråd med lärarna. Varje uppgift stod i fokus i ca en månads tid varefter de utvärderades. När nya uppgifter introducerades var målet att även fortsätta med tidigare implementerade uppgifter.

Exempel på vad skolorna arbetat med:

- Bildstöd till begrepp
- Att aktivt använda läsförståelsestrategier i alla ämnen där eleverna möter text
- Att erbjuda "börjor" när eleverna ska producera text
- Att alltid uppmuntra/påminna om inläsningstjänst varje gång eleverna ska läsa
- Att implementera en mall för sammanfattning av muntliga genomgångar
- Att tillgängliggöra språket i frågorna på prov
- Förhållningsätt:
 - att inte prata vänd mot tavlan
 - att tänka på meningslängd och taltempo

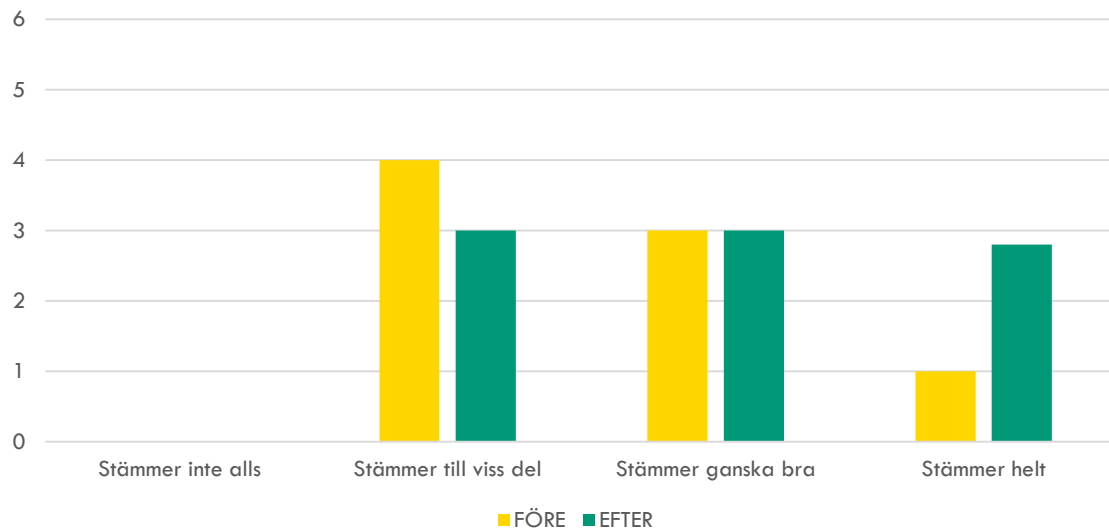
Utvärdering

Deltagande pedagoger fick fylla i en enkät före projektet påbörjades samt i samband med att projektet avslutades. Enkäten omfattade frågor rörande kunskap om språklig sårbarhet, medvetenheten om språklig tillgänglighet med mera.

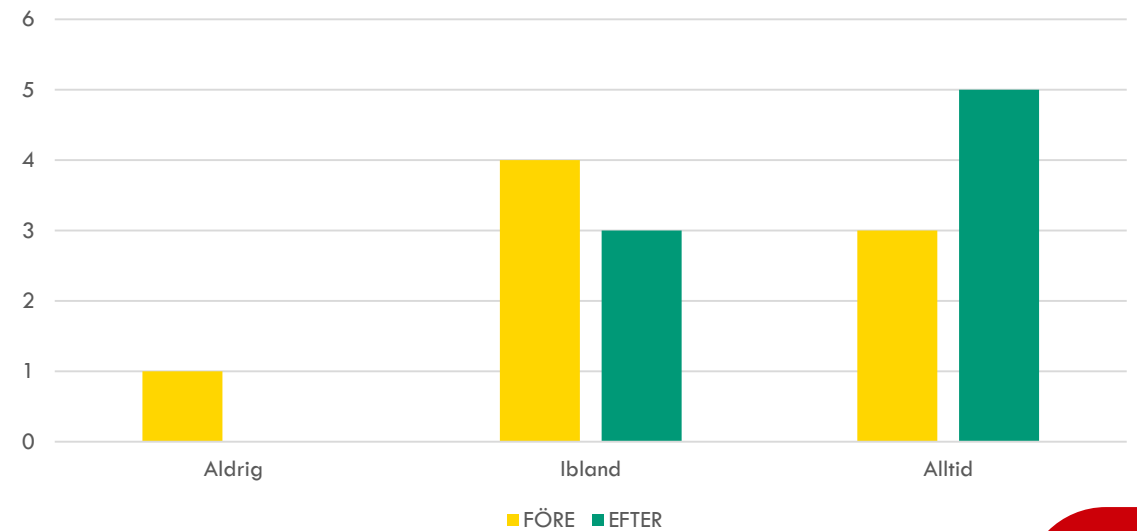

Jag vet vad språklig tillgänglighet är och hur det påverkar inläringen

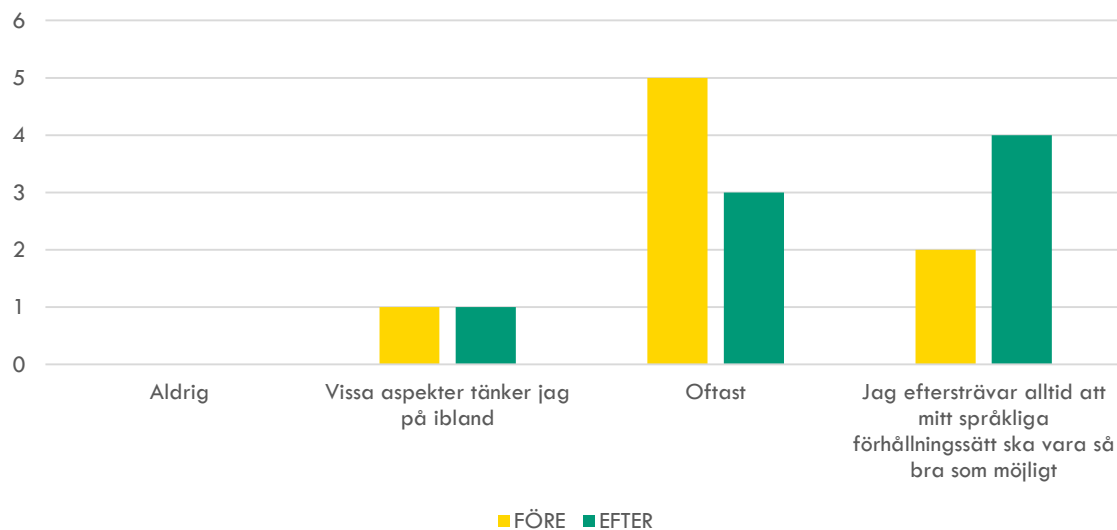

När jag planerar lektioner och undervisning tänker jag på att det ska vara språkligt tillgängligt

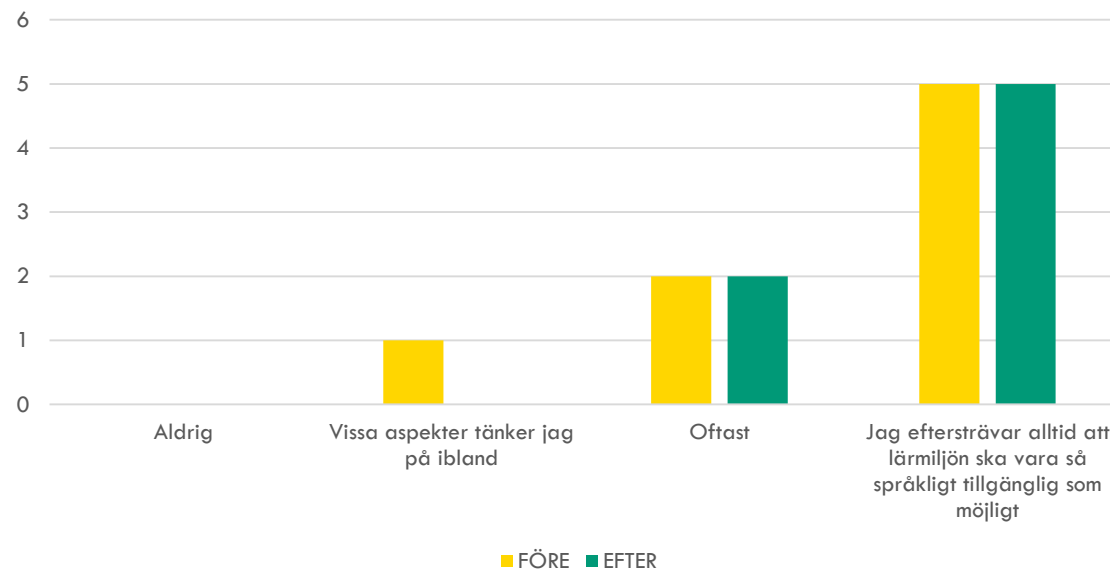

När jag undervisar tänker jag på mitt språkliga förhållningssätt

Jag försöker hålla lärmiljön språkligt tillgänglig

Exempel på kommentarer från deltagarna:

Positiva kommentarer

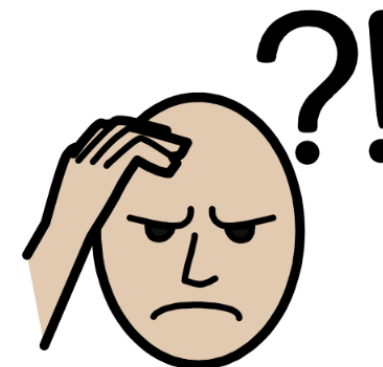
- Ökad språklig tillgänglighet hjälper genomsnittliga och starka elever, som man trodde redan presterade på sitt max, att komma ännu lite längre.
- Att eleverna får lyssna på sina egna texter med talsyntes gör jättestor skillnad, jag använder alltid det numera!
- Jag har förstått vinsterna med bildstöd. Eleverna med språkstörning nådde plötsligt upp till E, utan bildstödet hade det inte gått.
- Jag jobbade med en läsförståelsemall med eleverna för en textuppgift. På provet i slutet av området klarade samtliga elever i klassen frågorna kopplade till just det textavsnittet. Många klarade inte resten av provet.
- Projektet har gett en ökad medvetenhet om hur svårt språket verkligen är –det har varit bra att bli påmind om att vi måste anpassa.

Exempel på kommentarer från deltagarna:

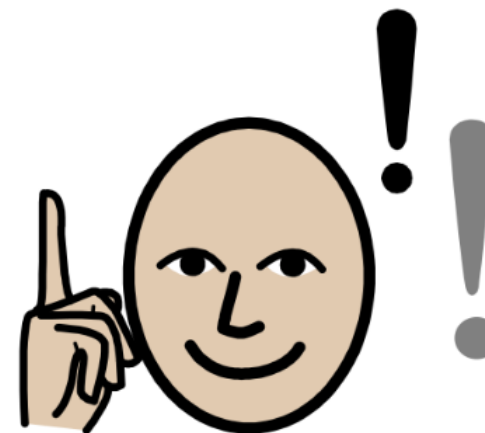
Svårigheter/hinder/kritik som uttryckts

- Vi gör redan nästan allt av detta.
- Det här är inget nytt, vi med lång lärarerfarenhet har redan jobbat mycket med detta.
- Läromedlen är inte språkligt tillgängliga – det gör att vi inte kan bli mer språkligt tillgängliga, vi kan inte göra egna läromedel.
- Om man ska ligga på en nivå som är språkligt tillgänglig för alla hinner vi inte fram till de högre betygsnivåerna.
- En ökad språklig tillgänglighet gör ingen skillnad för eleverna med störst svårigheter.
- Det går inte att anpassa språket i provfrågor om eleverna ska kunna visa C- och A-nivå.
- Det här gäller inte mig, jag undervisar inte i ämnen som är aktuella för detta.

Positiva ”ringar på vattnet”

- Andra stadier och skolor har hört talas om projektet och önskat göra samma sak
- Den inledande föreläsningen har spridits och efterfrågats på andra stadier
- Lärarna har fått insikt i Tal- och Språkuppdraget och därmed efterfrågat mer stöd i andra situationer

Mjölby kommun

Tack! Frågor?

Linnéa Cooke

Specialistlogoped: Språkstörning och språklig sårbarhet i skolkontext

Tal- och språkteamet, Centrala barn- och elevhälsan

Tfn: 010-234 55 06

linnea.cooke@mjolby.se

Världsvan
& Hemkär